

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

PERIÒDICH SATÍRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

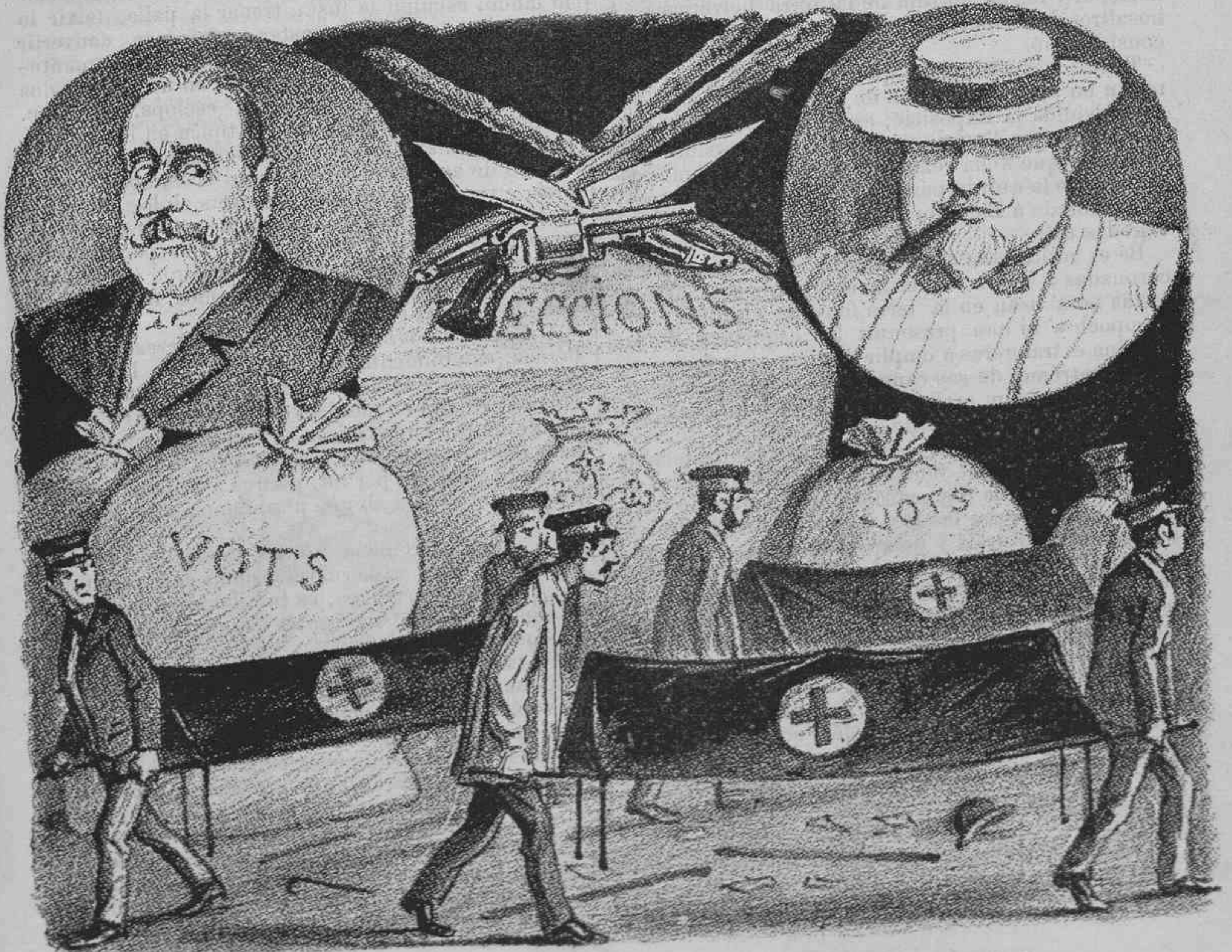
DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SEMANA

10 cèntims cada número per tot Espanya
Números atrassats 20 cèntims

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ
LLIBRERÍA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ
Fera de Barcelona, cada trimestre, Espanya, 3 pessetas
Cuba y Puerto-Rico, 4.—Extranger, 5

LAS ELECCIONS DE GRACIA

Dona gracias ¡oh Gracia! als teus ilustres
y entussiasas protectors;

ab un' altra elecció per 'quest istil
te quedas sense electors.

UN COP D' ULL Á LA EXPOSICIO DE GINEBRA

Pujant al globo cautiu desde una altura de 400 metros s' abarca 'l conjunt de la magnífica Exposició nacional suissa y s' admira 'l briós esforços de un poble petit que ha sapigut organisar una cosa tan gran: tan gran y tan hermosa.

Y un refrán de la terra nostra se 'n vé expontáneamente als llabis: si, senyors: es una veritat tan gran com la mateixa Exposició que ompla un espay de 400,000 metros quadrats: «en los pots petits hi la bona confitura.»

¿Quí diría que aquest pá de montanyas pogués tancar una nació tan vigorosa, tan forta, tan adelantada, tan bén disposta pera las lluytas pacíficas de la ciencia, de las arts, de l' industria, de l' agricultura, de la producció y de l' activitat en totas sas esferas y manifestacions?

Y no obstant es aixís: l' evidencia mes brillant s' ostenta arréu arréu quan lo visitant recorre 'ls palaus, los pabellóns, los xalets y 'l gran número de edificis que constituheixen la vigorosa manifestació del geni del poble suís. En algunas produccions no té rival al mon tant per la perfecció com per la baratura: en altrás está al mateix nivell dels pobles mes adelantats.

No vull abrumar al pacient lector que m' ha anat seguint en mas excursions per aquesta terra benedida parlantli avuy d' electricitat, ni de máquinas, ni de teixits, ni de mobles, ni dels maravellosos invents de Raul Pictet, qu' es l' Edisson de Ginebra, ni del cúmulo d' elements que constituheixen la secció de Instrucció pública, base segura del progrés nacional y orgull legítim de la terra helvética.... A nosaltres, barceloníns, ens interessa mes una altra consideració.

Tant ó mes assombrós que 'ls primors que s' admiran en totas y cada una de las 48 seccions en qu' está dividida la Exposició, es l' aplom, la seguretat, la inteligencia, l' entusiasme y la inverossímil economia ab que s' ha realisat l' empresa. Havent costat apenas la quinta part de lo que costá la Exposició celebrada á Barcelona fa vuit anys, lluheix cinch vegadas més.

Bé es veritat que á Ginebra no hi han anat testas coronadas á visitar lo Certámen.... Aquesta classe de testas no s' usan en la terra felís de Guillem Tell. Tampoch s' hi han presentat las esquadras de las nacions extrangeras á omplir l' espay ab la fumareda y 'l terratrémol de sas canonadas.... Los barcos de guerra no poden arribar fins al poétich Llach Léman d' aygua de neu y de color de cel.

A Ginebra, en lloch de aqueixas manifestacions ruidosas y plenas de fanfarria, s' ha fet us en tot de una modestia y de una sobrietat no exentas de franca é íntima alegría, las mes propias pera captivar l' atenció dels naturals y del gran número d' extrangers que visitan la Exposició. Molts congressos de sabis y pocas recepcions de cortesans. Molts festas populars y pochos banquetes regis. Molta franquesa en tot y res de pretensions.

Lo poble tal com es, sense enfarfechs; tal com sent y pensa, sense inflaments; aixó es lo que s' ha volgut mostrar, y aixó es lo que 's veu.

Los suissos han dit: «Ens volém coneixer, y volém que 'ns coneguín els que 'ns honrin visitantnos.» Y fidels á aquesta máxima han procedit ab una encantadora sinceritat.

* * *

Lo resúm y compendi de la terra helvética setroba en la secció titulada «*Le Village suisse*,» que s' exten al Oest de l' Exposició, á la ribera esquerra

del Arve. De idea mes felís y millor realisada no pot trobarse'n un' altra.

Sobre una gran superficie de terreno accidentat cubert de verdas praderas y frondosos boscos, solcat de regaróns procedents de una gran cascada de aygua cristallina que 's despenya desde la cima de una montanya qu' es artificial sense semblarho, s' extén un poblet format de xalets, casetas y altrás construccions típicas de la vella Suissa. Tots los cantons, totas las comarcas tenen representació en aquell llogaret que no sembla una reproducció, sino una cosa natural, formada expontáneamente pels homes de distintas generacions: tal es l' armonía que ofereix en son conjunt.

Per las praderas pasturan cabras y vacas alegrant l' espay ab lo drinch de sas esquellas: pels carrers y plassas del llogaret reyna una animació extraordinaria: dintre de las casas s' hi exerceixen un sens fi de industrias domésticas ó s' hi expenen los articles producte de las mateixas. La vida y l' activitat bullen per tot arréu; pero una vida pintoresca, plena d' encants y de interés.

Contribuheixen a inspirarlo, l' aspecte dels edificis envellits per la patina dels sigles, y sos elements de construcció y ornamentals essencialment suissos com veurá 'l lector en varias ilustracions del present número; los trajos tots dels país, sumaments variats y vistosos que vesteixen homes y donas; la mateixa figura d' ells y ellas, d' ellas especialment, entre las quals s' hi veuen unas reals mossas de cabellera d' or y galdas de néu y rosas; y finalment la habilitat y 'l primor que demostran en l' exercici de sos traballs.

En lo llogaret suís veuréu forjar lo ferro, modelar lo fanch, esculpir la fusta, trenar la palla, teixir lo llí, brodar, fer puntas, pastar y enfornar, convertir la llet en aromátich formatje ó en exquisida mantega, fabricar rellotjes, transformar en un instant dos trossos de fusta en un parell d' esclops, etc., etc. Cada xalet tanca una industria típica en los baixos, tenint destinats los pisos superiors á alberch y habitació de aquells enginyosos artifices, ab sas cambras, cuynas y menjadors guarnits ab los mateixos mobles de las diversas comarcas de que procedeixen, tot net y cómodo y tot original. Las portas están obertas á la curiositat dels visitants que no 's cansan de examinar fins los detalls més íntims de la vida de aquella bona gent.

Un gran número de restaurants, cerveserías y tabernas, establiments montats al istil de las distintas comarcas suissas ofereixen als visitants sos exquisits primors en menjars y begudas, lo bó y millor de lo que en la Suissa se recull y 's confecciona pera recreo del paladar y confort del ventrell, y 'ls gurmets abundan per tot, porque á Suissa 's menja y sobre tot se beu ab una abundancia casi inconcebible.

Lo servey encomenat á unas xicotas que semblan triadas, tant per sa hermosa fesomia com pels trajos escayents que vesteixen, es inmillorable, y 'ls preus no son exagerats, sino iguals als que regeixen per tot, fora de la Exposició.

Ab tals elements, las horas passen volant, tant mes quan las diversions abundan.

¿Voléu veure 'ls *sports* típichs dels suissos? Entréu en lo tiro de ballesta, y admiraréu l' habilitat ab que fan *blancos*; ó penetréu en lo joch de bitllas y 'us atraurá l' acert ab que manejan la gran botxa y 's van apuntant los punts en renyida competencia.

¿Voléu contemplar las grans alturas alpestres? Penetréu al interior de la montanya per un túnel, perfecta imitació dels que elaborats per la naturalesa, se troban en lo país, y admiraréu un panorama espléndit, perfectament pintat que us mostrará la

Jungfrau y un sens fi de cimas nevadas de una veritat pasmosa. En un instant hauréu passat desde 'ls sitis habitats á la regió de las neus perpétuas.

Al sortir del túnel, quan lo sol ja vá de baixa, sentiu l'eco de una orquesta camperola. La gent á munions se traslada á la plassa del llogaret sobre la qual apart de la iglesia y l'administració de correus, tenen sa fatxada alguns xalets. La gran tribuna, las finestras y galerías dels edificis, lo pla-terreno tot está curull de una generació animada, ávida d'emocions. Y las troba desseguida, no ab exercicis brutals, sino ab espectacles idiliachs, desfiles de massas pintorescas, lluytas d'atletas, dansas y cants populars de una puresa y una expressió que arriban fins al fondo de l'ánima.

En lo llogaret suís hi deixéu l'admiració sincera que 's mereix un poble tan ditxós, tan avansat y tan simpátich, barrejat de certa tristesa al considerar l'estat de postració en que 's troba Espanya... y vos ne portéu ben arrelat en l'ánima lo consol íntim que produheix tota agradable recordansa.

P. DEL O.

||o||
A L' ALTRA

SONET

¿Somrius?... Res te d'extrany, puig ets ditxosa y ets del jovent en pes hasta admirada; veyente, com te veus, per tots mimada; sentinte com te sents bella y graciosa.

No existirá una hurí com tú d'hermosa, ni foch que abrusi tant com ta mirada; fins, comparantla ab tú, surt despreciada la reyna de las flors; la fragant rosa.

Mes que dona per mi tú ets maravella (t'ho prometo seré; no 't vench cap seba) y sent aixís, si acás, per ser costella dificultats hi veus ó altres apuros rendit te cediré la grapa meva si en la teva t'hi veig uns quants mils duros.

RAMÓN ROSELL.

LOS TRANVIAS ELECTRICHS

COMEDIA (QUE POTSÉ 'S Torni TRAGEDIA) EN CINCH ACTES

Jo prometo escoltar á Barcelona.
(Lo ministre de Foment.)

ACTE PRIMER

L'EMPRESSARI.—Tinch lo gust, senyor Ministre, de presentarli 'l projecte pera construhir una barriscada de tranvías eléctrichs, que darán *la hora*...

EL MINISTRE.—¿La hora... y res més?

—Si la concessió s' obté, potser donguin alguna altra cosa...

—Veyám el projecte.

—Miri. (*Extenent uns planos.*) Barcelona quedará totalment inundada de tranvías moguts per l'electricitat. N' hi haurá per tot arreu y per totas las necessitats de la vida. Vagi reparant... Tranvía eléctrich á Gracia, tranvía eléctrich á Sans, tranvía al Poble nou, tranvía á can Tunis, á la font del Gat, á Vallvidrera, al Besós, al manicomi... al infern...

—¡Bravíssim! (*Lo ministre no s' ha mirat siquiera 'ls planos.*) Me sembla que 'l pensament es tan bonich com ben calculat. ¿Y diu vosté que la empresa conta ab medis suficientes per...

—¡Oh! Descuydi: neda en l'abundancia. (*L'Empressari baixa tant la veu, que no se l'entén.*)

—¡Ah! Pues sent aixís!... (*En veu baixa.*)

—Naturalment!...

(*Lo diálech se sosté en un tó tan débil, que no sentintse res, no hi ha més remey que tirar teló.*)

ACTE SEGON

L'EMPRESSARI.—Mister, lo negoci va vent en popa.

EL MISTER.—¿Ser cosa segura?

—Poch se n' hi falta. Lo ministre s' ha entussiasmat tant á la vista del projecte, y sobre tot quan ha sentit las mevas explicacions, qu' está disposat á aprobarlo desseguida.

—Bueno, pues entonces, usted me traspasar concessión y yo llenar la bolsilla de usted.

QUESTIÓ DE DRAPAYRES

—¡Sant Sebastiá, no 'm molestis!
—¡Sant Antoni, poch fé 'l raro!

—¡Si 't propassas, t' empastifo!
—¡Si m' embrutas, t' enmascaro!

EXPOSICIÓ DE GINEBRA.—LE VILLAGE SUISSE

Xalets del carrer del Jura.

—Una cosa li recomano.
 —¿Cuala?
 —Que guardi silenci, que ningú s' enteri de res.
 —Perder cuidado. Mi callar, tomar, pagar, hacer mi negocio... y no tener por costumbre referir nada á los vecinos.
 —Li dich aixó perque si la combinació transpirava, seria possible que tot se 'n anés á rodar.
 —Nada! Mi saber de sobra el coro de aquella zarzuela:

«Serenidad
 »y discreción!...
 »Ocultad vuestra *concesión*.»

—Ecco, mister; perfectament entesos.
 —All right!...
 (Se 'n van, l' un per la dreta, l' altre per la esquerra, procurant no ser vistos.)

ACTE TERCER

UN.—¿Ja sab lo que passa, senyora?
 BARCELONA.—¿Qué?
 —Dintre de poch temps, si no s' espavila, tindrà tranvías eléctrics pel pare y per la mare, que apenas la deixarán bellugar y li convertirán la ciutat en un' olla de grills.
 —¿Tranvías eléctrics?... ¿Alónt els posarán?
 —Per tot arreu. Y que no servirán solzament pel transport de passatjers, sino que durán carga; bultos, pacas de cotó, bous, carbó de pedra...
 —¿Pero aixó no pot ser!
 —¿No? Demani informes á Madrit, y sentirá lo que li dirán.
 —Veyám. (Agafant la m'leta.) Me n' hi vaig desseguida.

ACTE QUART

BARCELONA.—¡Bfff... Deu lo guard, senyor Ministre: vinch reventada.
 MINISTRE.—¡Hola, donya Barcelona! ¿Vosté per aquí? Piengui asiento. Suposo que 's quedará á dinar.
 —Gracias. No vull menjar res. No tinch altra cosa que set...
 —Al moment!... (Dispasantse á tocar un timbre).

—Set de justicia, senyor Ministre, set de justicia.
 —¡Ah! ¿Qué li passa?
 —Que aquesta concessió de tranvías eléctrics, aquest projecte de dos ó tres cents ramals que li han presentat, no pot aprobarse, sense cometre un verdader atropello als meus interessos.
 —¡Oh! No 's precipiti, senyora. Jo li prometo no fer res sense escoltarla á vosté.
 —¿Va de serio?
 —Li juro. Tórnissen á casa seva; assenti en un trosset de paper tot lo que tingui que dir contra aquest projecte, y envíhimel.
 —Gracias: no esperava menos de la seva reconeguda imparcialitat. Quedém, donchs...
 —En que jo la escoltaré.
 (Quatre cortesias. Teló.)

ACTE QUINT

LA PREMPSA.—Vaya, Barcelona, ja se t' han rifat altra vegada.
 BARCELONA.—¿En qué?
 —Lo Ministre acaba d' aprobar lo famos projecte de tranvías eléctrics.
 —¡Pero aixó es una informalitat, una violació, un atropello!...
 —Tot lo que vulguis; pero ja ho veus: *consummatum est*.
 BARCELONA (aixecant molt la veu, perque á Madrit la sentin:—Vosté m' ha enganyat, senyor Ministre: vosté va prométre que m' escoltaría.
 EL MINISTRE (contestant en el mateix tó:—Sí senyora que li vaig prometre que l' escoltaría; pero no li vaig prometre fer cap cas de lo que vosté 'm digués.
 (Barcelona cau desmayada. Lo concessionari riu entre bastidors y las brigadas d' operaris comensan á construir els tranvías. Teló.)

A. MARCH.

A UNA... DE TANTAS

Sempre t' havia jurat,
 quan t' aymava ab passió folla

que sens tú 'm fora la vida
extremadament odiosa,
que preferia la mort
ans que véuret de un altre home,
que m' agradaria més
contigo pan y cebolla
que ab un' altre, ríchs menjars,
tenir cotxes y minyonas...
y altres mil barbaritats
que no tinch á la memoria.
Tú també m' asseguravas
que volías forte monja
si acás me veyas un día,
fent l' amor á un' altra dona,
que sols per mí suspiravas,
que per mí 't tornavas boja,
y en fí, que pensant en nostre
amor, passavas las horas.

Avuy, que ja has olvidat
lo que 'm deyas, quan á solas
jurantnos amor inmens
passavam horas y horas;
avuy que ab un minyó vas
que 't fá l' os ab molta sombra,
y ab éll rius al *por mayor*
y fas gresca y fas tabola,
¿que 't creus que la gelosía
mon tendre cor esperona
y que visch plé de neguit
al veure ta poca... solta?
¿creus qu' estich agraviat?
No hi ha res d' aixó, bufona.
Quan te veig en aquest cas
sols acut á ma memoria
que per sort en aquest mon
no hi escassejan las donas,
y no 'm será gens difícil
(encar' que 't sembli altra cosa)
de poguer trobar suplenta
que sigui á *pedir de boca*.

Are, sols me resta dirte,
que hi han hagut moltes noyas
que donant *taba* á tothom
han quedat, per vestir... monas.

JOSEPH PUJADAS TRUCH.

LO TRAN-VÍA

Lo tran-vía que per uns es vehícul económic, per altres carruatje de luxu y per molts una especie de *laxant* que prenen per *anar depressa*, es una font inagotable de tipos y costums que poden explotar ab éxit l' escriptor, lo pintor y 'ls oradors anónims, ab la seguretad que 'l pintor trobará assumpto, l' escriptor argument y l' aficionat á l' oratoria babiecas que l' escoltarán.

¡Oh! ¡es molt distret! M' enfilo al primer tran-vía que passa y aixís qu' entro ja sento qu' un senyor exclama ab ademans epiléptichs:

—Es un escándol la calma que gastan aquets tran-vías: havem surtit á las nou de las *Dressanas* y arribarem á entrada de fosch á Gracia.

—Ja ho pot ben dir—afegeix una senyora grossa que ab los sotrachs del tran-vía tot li trontolla—un hom s' hi consumeix antes no arriba á puesto, sols van depressa en fer passar monedas de plom.

—Bé, d' aixó 'n té la culpa 'l govern,—diu un carboner de la Riba que sembla una pessa surtida de la fundició—per que si 'l govern volgués faria cumplir la ley al Inglés.

Y sobre si 'l govern ne té ó no la culpa, s' arma una discussió entre l' home cara-brut y un senyor reposat que gasta ulleras verdas, que acabaria malament sense l' intrusió del cobrador que demana céntims á tothom.

—¿Ahont va vosté?

—Provensa.

—¿Y vosté?

—Carrer de la Bona-vista número cent, tercer pis, segona porta.

—Val quinze céntims.

—¡L' altre día no mes me 'n vaig fer deu!

—Es que ab aixó dels cambis extranjeros tot s' ha pujat. Y lo conductor cobra del ignocent passatjer distrayentse de darli bitllet.

—Escolti conductor—crida una guapa *jamona*—á la Gran-Vía pari.

—¿Quí ha de parar jo ó 'l tranvía?

—¡Beneyt! á no ser que vosté pari la gorra!....

Trinc.... trinc.... trinc.... trinc....

—¡Eh! ¿que fá vosté? ¡sembla que toqui á morts!

Trinc.... trinc.... trinc....

—Fassi 'l favor dona, que ja me 'n cuydo jo de la campana!

—Es que tinch de baixar al carrer de la Diputació.

—Bueno, dona, no vaji tan depressa.... ahont va ara.... miri que caurá.

—¡Ca, no tingui por!

—¡Xap! ¡se cayó de patas en el garli-i-to! ¿perqué no esperava que s' aturés el cotxe? Deu estar contenta ara ab lo cistell aixafat y l' esquena plena de maduixas!

—Digui vosté — demana una raspeta aixerida—que havem passat lo *piadero*?

—No encare, resalao!

—¡Ja m' avisará, eh?

—¡Olé que sí!—y 'l cobrador refilantse 'l bigoti fá l' ullet al cotxero que obrint la porta delantera deixa anar un petament de nas que deixa esgarrifada á una senyoreta fina y de circunstancias que seu al costat de la raspa.

Lo tran-vía s' atura: ¡¡Provensa!! crida 'l cobrador ab la mateixa satisfacció que 'l jefe de l' estació de Riudellots, anuncia 'l poble á

EXPOSICIÓ DE GINEBRA.—LE VILLAGE SUISSE

Alberch del cantó del Valais.

l'arribada del tren. Y entre passatjers que baixan, entran y surten y burots que furgan, hi ha un moment de confusió en que ningú s'enten; restablert l'ordre, empren de de nou la marxa 'l convoy.

Un sotrach del tran-via desperta á una pobra dona qu' estava pesant figas y aixecantse crida esverada:

—Aturi conductó... aturi.

Trinc... trinc... lo cotxe s' atura

—Som á la Travesera, vritat?

—No senyora aqui es á ca 'n Juncosa.

—Ay dispensi, donchs encare no haig de baixar.

Lo cobrador dona malhumorat una sotregada á la campaneta y 'l cotxero enjega un terno qu' esfareheix á las mulas emprenent lo tran-via una marxa rápida hasta 'l fi del trajecte, y mentres los meus companys de viatge surten á la desbandada, jo 'm quedo estirant els brassos y las camas y exclamo:

—¡Ganga! lo conductor s' ha distret de cobrarme 'ls deu céntims. ¡Negin que en lo tran-via no hi han distraccions!

EMILI AMETLLER.

MARINA

La barqueta als dos ens gronxa
ab suavíssim balandreig,
que plegadas te las velas
y descansan los dos remes.

Lo sol bell se 'n va á la posta
escampant sos raigs d' argent
sobre las mansas onadas,
com per dals'hi 'l darrer bes.

Nostres rostres acaricia
de llevant lo vent fresquet;
y al passar, jugant, esbulla
los rissos de tos cabells.

Las gavinas ran de l' aygua
volejan alegrement,
y s' enlayran, y s' allunyan,
per torná á vení després.

La remor que fan las onas
ab son incesant va-y-vé,
mitj ofegan las paraulas
que 'ls dos ens aném dihent.

Sota, 'l mar; damunt, la volta
resplandent del ample cel;
á llevant, blavenca ratlla;
á ponent, lo vell Montseny.

Entorn nostre, grat silenci
que cautiva al pensament;
dintre 'l cor, desitj que crema
y aumenta poch á poquet.

En mos ulls, d' amor guspiras;
en tos llabis, nius de mel;

....
y per sobre 'l mar rodola
la dolsa remor d' un bes.

F. MARIO.

SOBRE 'LS EMPELTAMENTS DE LAS AYGUAS DE DOS RIUS

—¿Tan mateix s' hi va tirar terra á sobre?

LLIBRES

LOS MODERNOS DERROTOS DE LA HIGIENE.—Cal tan sols veure que 'l seu autor se diu Bertran Rubio per saber, sens temor d' equivocar-se, que lo llibre tindrà quan menos, l' hermosura de un llenguatge encantador, de estil propi, que si alguna tara l' hi pogués imputar, fora la de extreparlo hasta la coqueteria.

Dintre de una forma lingüística tan espléndida, apareixen los arguments científichs, casi nous y reforsats per multitud de datos curiosíssims, que contribuheixen á la proba irrefutable que las precaucions de la antigua higie-ne pera oposarse y combatre las epidemias indigenas y exóticas, resultan perfectament inútils no conduhint á res proétich, tant mes avuy que las causas de las malalties infecciosas descansan sobre principis mes positius.

Després d' aquest preludi tocat ab la maestria de un concertista, entra en lo tema principal de la obra y lo móvil, tal vegada de la seva confecció. Se mostra acérrim partidari de las modernas teorías de la *inmunisació* per entrar á la defensa dels procediments actuals de terapéutica profiláctica y curativa.

En aquest punt no está ja tan cuidadós de la seva *posa científica* y arremet contra 'ls que no pensan com éll y censuran á qui éll alaba.

Nosaltres en varias ocasions hem censurat ab las *armas fácils de la sátira*, no las modernas tendencias de la higie-ne, entengui lo Doctor Bertran que tan be sab manejar las *armas difícils de la ciencia* y te la *exclusiva* de coneixer las doctrinas científicas actuals; hem combatut als explotadors de la ciencia moderna que per desgracia están al frente de certs y determinats *laboratoris*.

Un problema de higie-ne resuelto, la habitación del obrero y epístolas á Plácido, son tres notas dignas y elevadas y que deuria coneixer tothom que estimés la nostra ciutat y volgués pendres en sério los asuntos de la salut pública y privada.

GRAMÁTICA DE LA LENGUA CATALANA, per D. A. de Bofarull y D. A. Blanch.

Agotada ja fa molt temps, s' ha publicat una nova edició d' aquest obra, que, com diu molt acertadament lo prospecte que la acompanya, «vé á satisfacer una necessitat sentida pels fills del país ahont aquesta llengua 's parla y á oferir una facilitat pel seu estudi als demés espanyols á quins interessi estar al corrent d' un moviment literari, que no per ser regional deixa de ser part integrant en la suma del curs y desenrotlló intelectual d' Espanya....»

Altras publicacions rebudas:

LA AVICULTURA PRÁCTICA, butlletí mensual il·lustrat, dirigit per D. Salvador Castelló, y orga oficial de la «Escola d' Avicultura d' Arenys de Mar.»

PLANYS D' UN PEGATAIRE, pél *Noy de la Pega*. Graciós monólech en vers, estrenat ab molt aplauso á Tarrassa 'l dia 2 del passat Agost, pel notable primer actor senyor Borrás.

DE COM LA ENSENYANSA Y PROPAGACIÓ DE LA DOCTRINA CATÓLICA DEUHEN FERSE EN CATALÁ.—Tot aixó es el títol d' un treball premiat en un certámen de Manresa y escrit per *Joseph M.ª Serra y Valls*.

UN DEVOT DEL PARE KNEIPP, disbarat cómic en un acte y en vers, original de nostre colaborador *Albert del Ros* representat en un teatro de las Corts ab brillant éxit.

GUÍA OFICIAL DE CORREOS DE BARCELONA, corresponent al mes de Setembre, y admirablement confeccionada pel il·lustrat director de la Central *Sr. Primo de Rivera*.

CONSIDERACIONES RELATIVAS Á LOS ENCAJES.—Conferencia donada en la «Exposició nacional d' industrias artísticas» de Barcelona (1893) que demostra la especial competencia que en aquest ram té son autor *D. Joseph Fiter é Inglés*.

LA LLISSÓ DE DIBUIX, sarsuela en un acte, original de *Francisco Figueras*, música del *Mtre. Fando*.

DON JUANICO, parodia caballeresca del Tenorio per *J. Llopart Munné*.

A PEL Y Á REPEL, juguet bilingüe, original del difunt escriptor *Sr. Capmany y Pahissa*.

LAS ERRADAS DEL PAPÁ, zarsuela en un acte, lletra del *Sr. Colomer*, música del *Sr. Perez Aguirre*, estrenada aquesta temporada en lo *Jardí Espanyol*.

Aquestas dugas últimas produccions perteneixen á la

cada dia mes important biblioteca del *Teatro Regional*, del *Sr. Ximeno Planas*.

RATA SABIA.

LLIBERTAT

Si may bull una idea en ton cervell
donli publicitat:
creu que tenias presoné un aucell
y li has dat llibertat.
No 't fassi pó 'l que puga lo teu nom
ser tildat per algú,
perque si igual que tú pensés tothom
no escriuria ningú.

M. BADIA.

Vista la situació anémica
de la nostra vida artística,
doném forma telegráfica
á aquesta curta *revística*.

NOVEDATS

Dissapte, un estreno: *Lohengrin*.
Concurrencia, enorme.
Actitut del públich: marcada espectació.
S' alsa 'l teló; silenci sepulcral.
Primer acte: ni cuca ni aucell. Lo glas encare no s' ha romput.

LA VEU D' UNA SOGRA

—¡M' hi envihessin á mí á la *Bana!* ¡Aviat 'ls pentinaria á aquest Gomas, y aquest Masen y aquest Quintín Panderos.

Pont sobre 'l Llach.

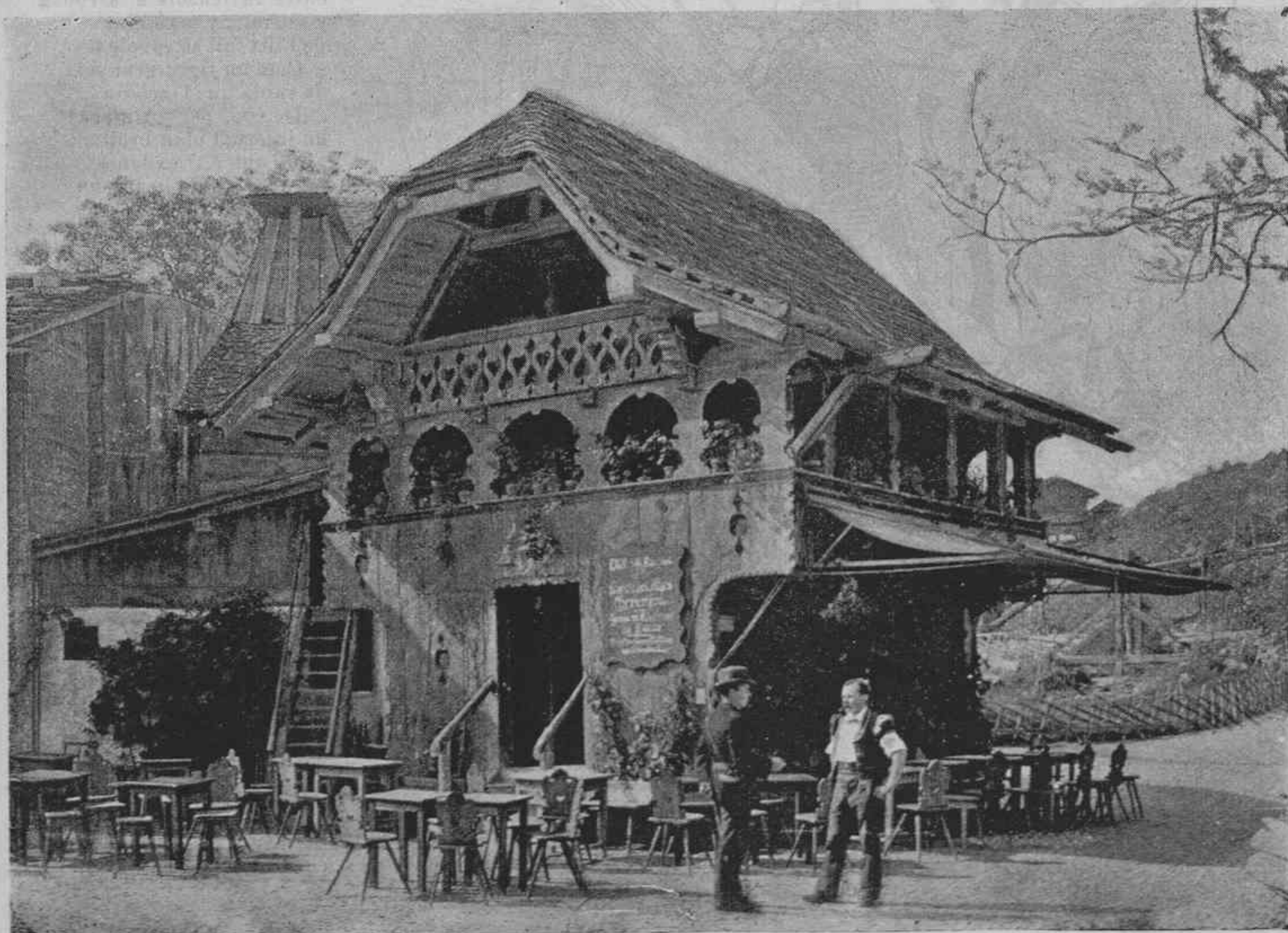
Casa de Correus.

LE VILLAGE SUISSE

Casas rústicas de pastors en la región del Jura.

Xalet de Langnau (Alpes de Berna.)

Segon: la sala comensa á escalfarse.
 Tercer: l' éxit s' acentúa.
 Quart: victoria. *Lohengrin* ha arribat á port ab tota felicitat.
 Aplausos. Heroínas de la festa: Srtas. D'Arneiro y Conxita Mas.
 Los demás, regulars. Una mica d' inseguretad.
 Segona representació: l' execució millora.
 Mestre Petri, molt bé.
 Presentació de l' ópera: acceptable.
 Coristas morts: cap.

GRAN-VIA

Unica nota digna de.... *idem*: lo benefici de la senyora Galvani.
 Gent: La que nosaltres haviam profetisat. Molta.
 Obra escullida: *Sonnámbula*.
 La Galvani ratllá á gran altura.
 En obsequi al públich cantá las variacions de Prock y las *carceleras* d' una sarsuela castellana.
 Aplausos, molts: un verdader despilfarro.
 Regalos, no tants, pero Deu n' hi doret.

JARDI ESPANYOL

Barreja d' ópera y género de circo.
Dinorah.... *Serpentina*.... ball fantástich....

Anunciat per ahir: *Cavalleria rusticana*.
 Per avuy: benefici del simpátich mestre Perez Cabrero.
 Y prou.
 Com diuhen en las cartas:
Otro dia seremos más largos.

N. N. N.

UN SANT VARÓ

Entrant endormiscat
 á palps dintre l' arcoba
 un gran tarrabastall
 son ensopiment torba.

Casi instintivament
 parantse, los ulls obra
 y colltorsant lo cap
 sens respirar escolta.

Ja sab als dos minuts
 qu' es la gatzara á sobre:
 ¡reira y que distret!
 Barbotejant recorda
 havé al matí sentit

l' enllás d' una xicota
 filla del pis de dalt.

Ab calma y parsimonia
 anantse despullant
 sentint dringar las copas
 la gresca y bat-y-bull
 de tanta xirinola
 sent que poquet á poch
 lo goig 'l cap li ompla.

Maquinalment abstret,
 sentat al llit se troba:
 los punys arran del front
 tots sos cabells amoixa
 y pensa.... y fent castells
 en l' ayre, reflexiona
 que son decrepit cos
 vers la impotencia roda.

Malgrat son pensament
 mentres voldria torce
 de sa déria 'l corcó
 entre 'ls llensols s' arronsa
 y estira.... y malehint
 pe'l llit foll se revolca.

Com un tigre grunyeix
 de rabia qu' l' arbora....
 ....De cop, per son magí
 un infernal plan brolla:
 ¡l de que á l' endemá
 per cástich de la broma
 un anónim cobart
 pugui la ditxa rompre
 dels dos que en lo banquet
 promouhen tantas orgas!

Y en tant la bulla creix
 y sotragueja 'l sostre
 y 'ls convidats tranquils
 van celebrant la boda
 ab explosions de plaher
 y d' alegría mostrás....
 ab ayre timorat
 fent un badall s' acotxa,
 extreny ab ira 'ls punys
 y resa un pare-nostre.

ANTONET DEL CORRAL.

Diu que 'ls músichs de la copla
 están tots tan delicats,
 que han de sortí á pendre 'ls ayres....
 dels envelats.

Esquellots

Lo Sr. Soriano, tinent d'
 arcalde del Ajuntament, es
 un representant de Barce-
 lona rumbós com ell sol y

¡POBRE BANDO Y POBRE ALCALDE!

—¿Pero que no 'ls veu aquests tranvías y tartanetas?
 —Nosotros no vemos res.... Lo que hemos de defender es el ir d' arros al tranvía.

enamorat també com ell sol del Cardenal Cassanyas.

Encare no pensa ab lo Purpurat de la Séu de Urgell, ja fica ma á la butxaca.... pero ey! no á la butxaca séva: á la butxaca de la Pubilla, la qual ¡infelís! encare que li girin lo folro del revés, no crida may ausili ni assistencia.

Recordant lo Sr. Soriano que l' avuy Cardenal Cassanyas havia sigut assilat de la Casa de Infants Orfens, ha dit:

—Que l' Ajuntament costegi un premi de 1,000 pessetas, el qual será concedit al alumno ó alumna de aquella casa que mes se distingeixi per la séva aplicació y bona conducta.

Aixó sería altament generós, si 'l Sr. Soriano ó 'l cardenal Cassanyas costejessin las mil pessetas 'del premi. Y fins jo que tot ho critico, no 'm veuria ab cor de ferhi la mes mínima observació.

* *

Però, pagant Barcelona, no puch prescindir de ferne alguna.

La Casa de Infants órfens, assilo familiar, que admet principalment als nens que tenen alguna coseta, es la que menos necessita tal vegada 'ls subsidis municipals.

Además conta un número de assilats tan restringit, que no crech que 'ls noys passin avuy de mitja dotzena y las noyas de una dotzena y mitja. Total 24.

De manera que si 'ls comensan á repartir premis de 1,000 pessetas, casi no hi haurá assilat que á la curta ó á la llarga, no pesqui 'ls 200 duros.

Aixó, en una ciutat com Barcelona, ahont per ingressar en la Casa de Caritat devegadas s' ha d' esperar torn un any ó dos; y ahont s' está morint mes de un quaranta per cent de las criaturas de las classes pobres y hasta obreras de curt jornal, per no poderlos costejar una dida que 'ls amamanti.

Però, per lo vist tot aixó importa ben poch. La caritat cristiana ben entesa consisteix en tocar lo bombo en honor del cardenal Cassanyas.

La noticia de que havian sigut descuberts los verdaers autors y cómplices del horrible atentat del Carrer de Cambis Nous, vá caure sobre Barcelona com una bomba.

Però no com una bomba de dinamita de las que produheixen estragos, desconsol é indignació.... sino tot lo contrari.

Barcelona ha vist ab agradable sorpresa lo fruyt dels perseverants esforços de las autoritats que ab notable reserva y ab gran acert han procedit á la instrucció del sumari y á la

completa depuració dels fets.

Per haverse'n enterat ja tothom, no doném compte detallat de las noticias facilitadas á la premsa diaria pel jutje militar instructor del procés senyor Marzo.

Lo qual no vol dir que no encomiém com es degut lo zel del digne funcionari y dels demés agents que l' han secundat tan eficazment, logrant que als tres mesos justos de la comissió del atentat, quedi aclarida la responsabilitat contreta pels autors y cómplices del mateix.

En lo solemne acte de la botadura del nou acorassat *Cristóbal Colón*, *LA ESQUELLA* y *La Campana de Gracia* estarán representadas pel nostre colaborador artístich don Fernando Rus, que marxá dimars á Génova acompanyat del seu auxiliar don Frederich Fernandez.

No cal dir que 'ls nostres lectors, á son degut temps, tindrán del acte *gráficas* noticias.

També la numerosa segona edició del quadern primer del album *Barcelona á la vista* fou agotada en poch moments, haventnos vist obligats per aquest motiu á deixar de servir pedidos de importancia.

Mentres s' está treballant en la impressió del *quadern según*, compost igualment de 16 bellíssimas fotografias inéditas y qual publicació no tardará gayre á anunciarse, estém també tirant la tercera

edició del primer quadern, á fi de que 'ls colleccionistas pugan tenir l' album complert y quedin satisfetas las demandas del públich en general.

Lo únich que demaném als nostres favoreixedors es una mica d' espera. *Barcelona á la vista*, com ja han pogut apreciar, es un' obra confeccionada ab elements absolutament nous, y no es possible precipitar la publicació d' un treball que deu lo séu ruidós éxit tant á sa baratura com á sa admirable perfecció.

Poden nostres lectors estar segurs de que si la séva impaciencia es gran, més ho es encara 'l nostre desitj de compláurels.

Escena xusca la de aquella bunyolera madrilenya empenyada en assegurar que un general de brigada del exércit espanyol era 'l séu marit; un esparanyer que ab ella vá casarse fá qui sab los anys, abandonantla després pera sentar plassa de soldat.

La bunyolera partía del principi de que un esparanyer, á copia de valor y de fortuna, pot molt bén arribar á calsarse las botas de general de brigada.

Pero l' alegació de la bunyolera, ben garbellada, sembla que ha resultat ser un quento.

No obstant, la interessada tindrà 'l consol de poder dir:

—Hi fet lo bunyol mes gros de la meva vida.

Se dona com acceptada la dimissió que de director de la banda municipal ha presentat lo Sr. Rodoreda.

Y 's dona també com efectuat lo nomenament del mestre Nicolau, pera sustituirlo.

Ab lo qual lo casco del uniforme pujará de nivell. Física y musicalment.

¡Ah! Y además de aixó diuhen que s' abaratará 'l preu de la benzina.

Al sortir de la corrida del diumenje passat, tan fecunda en emocions, deya un espectador, al passar per davant del empresari:

—Aquest mestre no es empresari de toros ni de novillos, sino de un' altra cosa.

—¿De qué?—va preguntarli un seu company.

—Empressari de medicina.

—¿De medicina ó de cirugia?

—De las dos cosas. De cirugia per lo que respecta als minyons de las caçarrillas, y de medicina contra 'l singlot per lo que 's refereix al públich. Mes clar: es empresari de sustos.

En un colegi de Gracia, las eleccions de diputats provincials celebradas l' últim diumenje van acabar á tiros y ganivetadas.

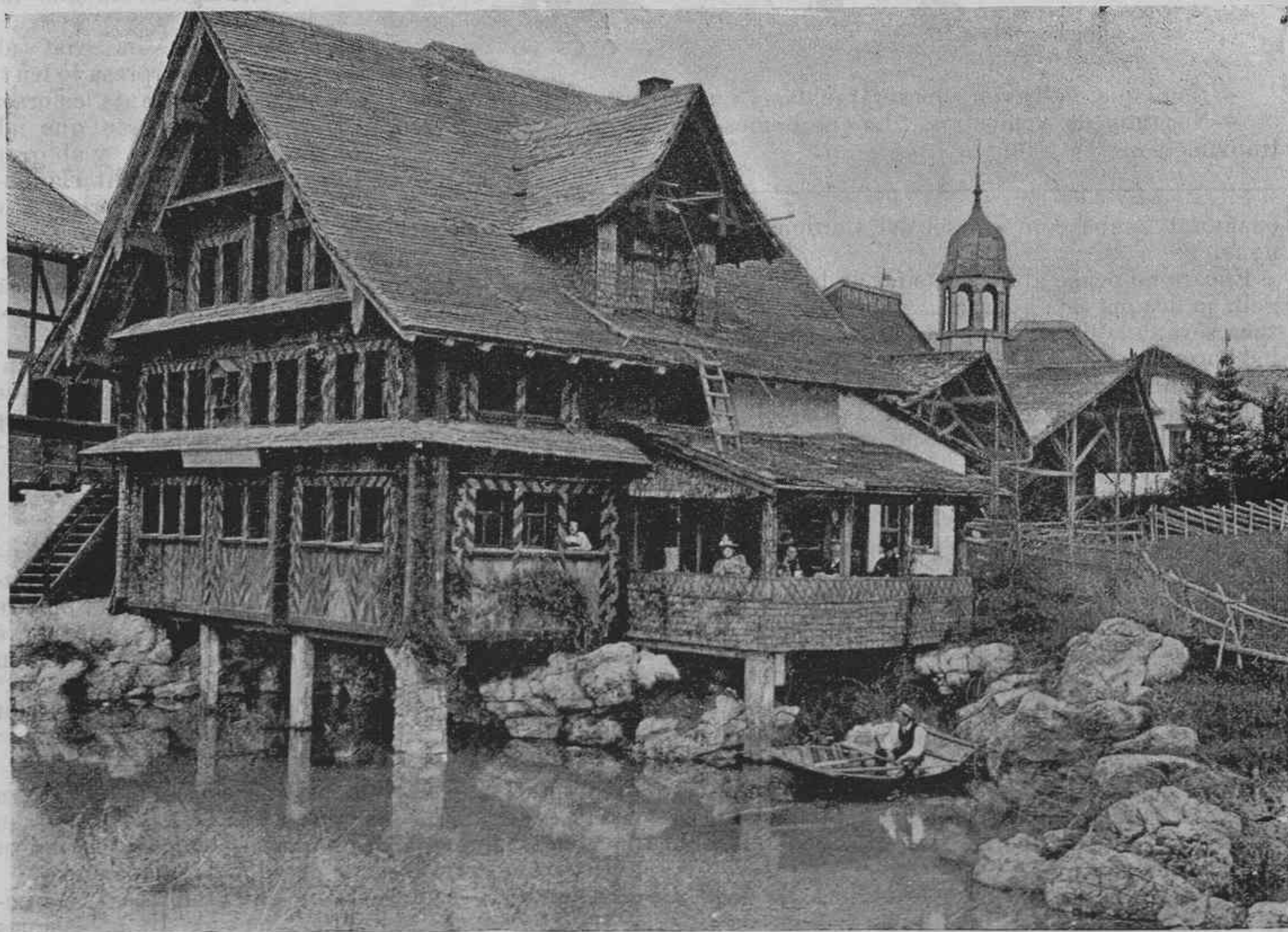
Tres ó quatre ferits reberen assistencia en lo Dispensari municipal.

Está vist que de las riallas ne venen las plorallas; y que devegadas los sainetes se converteixen en tragedias.

Si algú no havia llegit encare la última novela de Zola «Roma», de fixo que ara s' apresurarà á ferho.

No n' hi havia prou ab la propaganda de la premsa pera cridar l' atenció sobre la mateixa, que ha

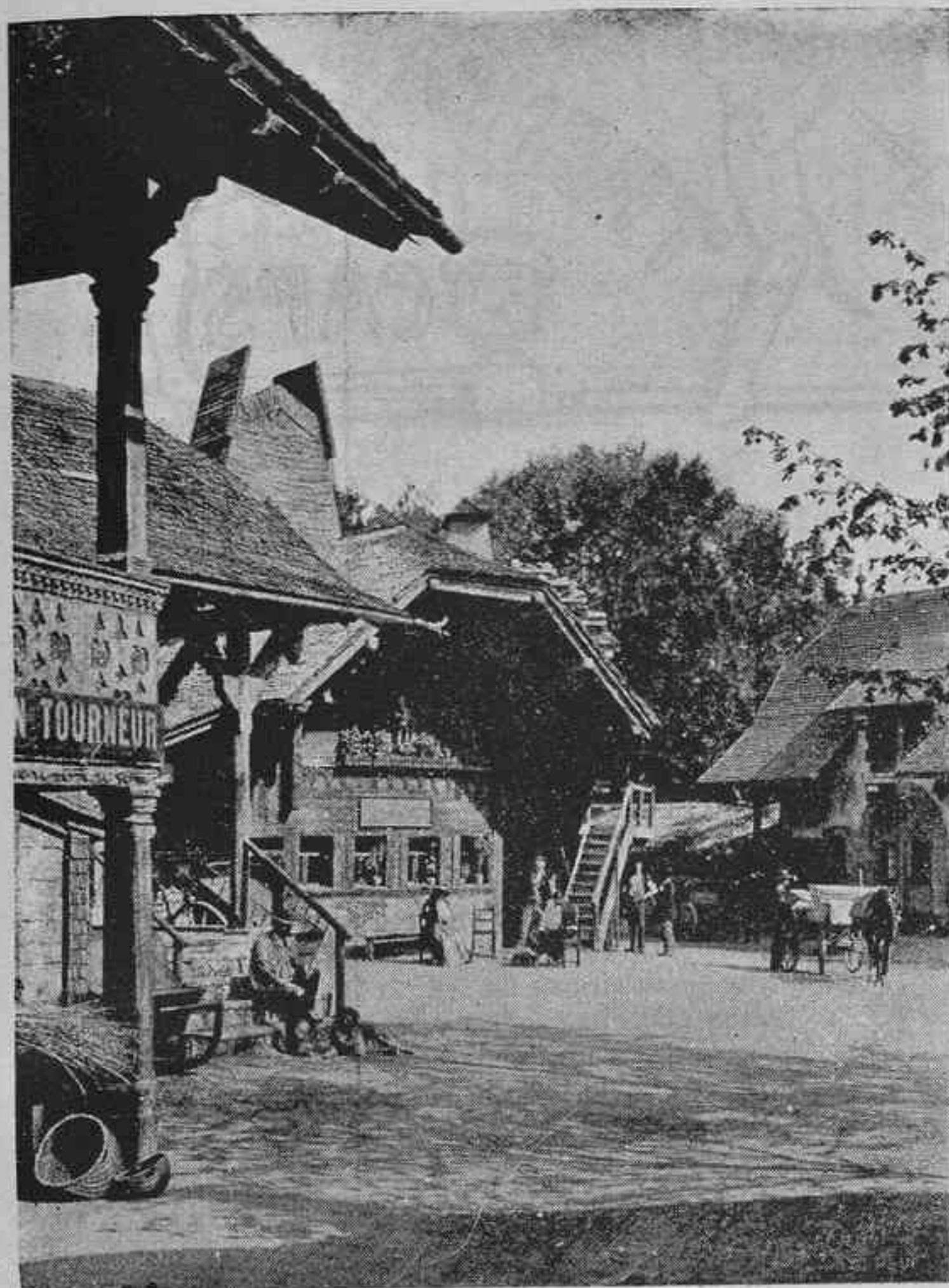
EXPOSICIÓ DE GINEBRA.—LE VILLAGE SUISSE

Antigua casa de Treib. (Llach dels Quatre Cantons.)

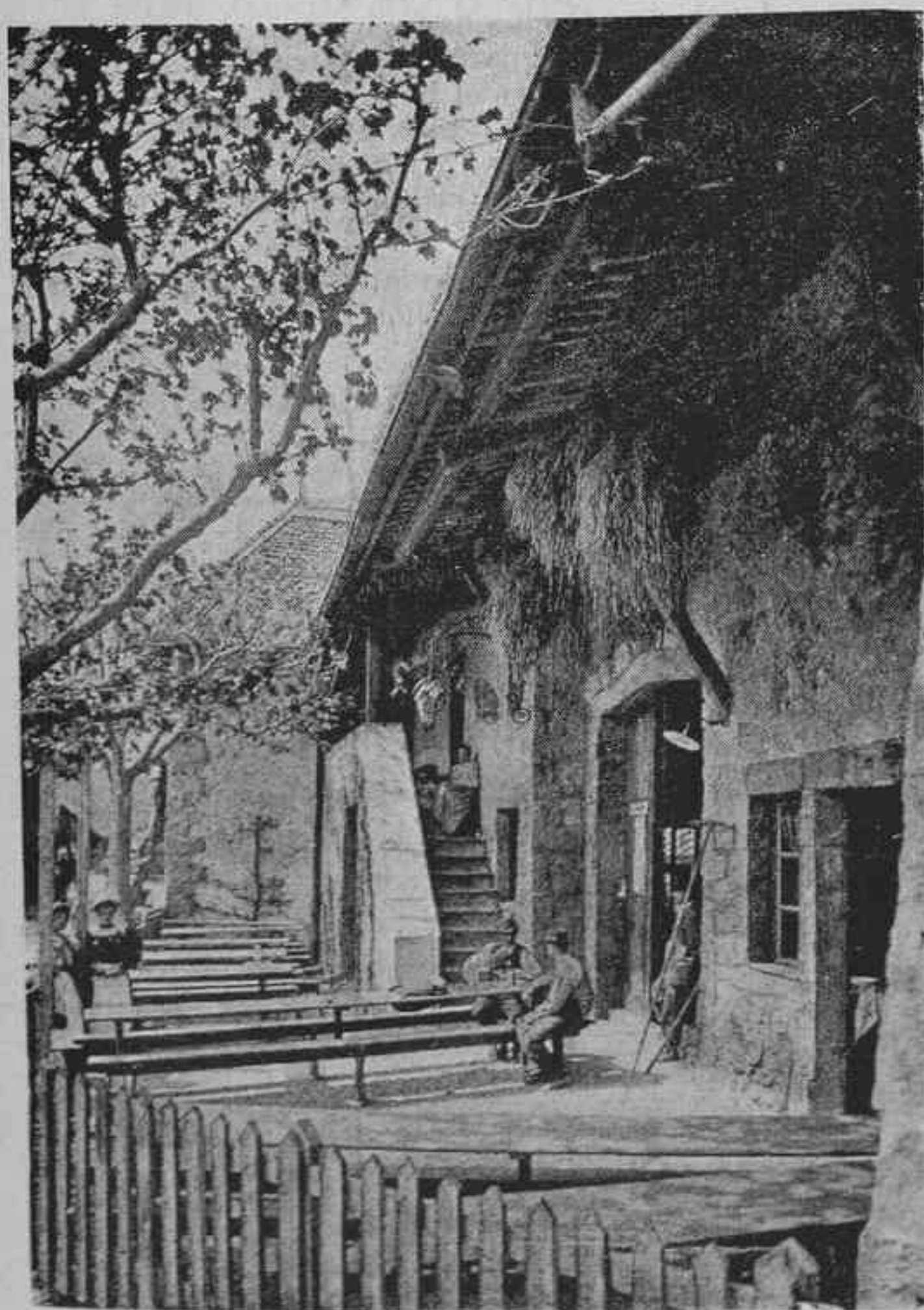
EXPOSICIÓ DE GINEBRA.—LE VILLAGE SUISSE

Xalet del Llach de Brienz.

Lleteria del Cantó de Friburg.

Masia del Cantó de Ginebra.

vingut la Congregació del Indice á fulminar en contra d' ella la prohibició.

L' *Indice* es lo dit de la ma que serveix per senyalar las personas y las cosas.

Y á la novela *Roma* de Zola la senyala l' *Indice* á l' incentiva curiositat del públich.

Llegeixo:

«Costejadas pel Sr. Marqués de Comillas se reparteixen á bordo dels barcos que transportan tropas á Cuba, y pels capellans d' aquells, medallas de la Mare de Deu de Guadalupe.»

¡Oh generositat!

En cambi, als soldats ferits y malalts que tornan de Cuba se 'ls reparteixen fideus y cigrons, sense carn, ni sustancia, que segons afirmació de un periódich ni 'ls gossos ne menjarían.

Rahó tenen d' encomanarse á la Verge de Guadalupe, tant los pobres soldats de la patria, com l' opulent marqués de las Cinquillas: los primers, porque lo que dejunan no 'ls mati; y 'l segon, porque lo que menja no 'l reventi.

Las cajetillas tituladas *picado común filipino* que valían 18 céntims, en lo successiu se titularán *picado común suave* y 'n valdrán 20.

No sé á punt fixo si 's deu á n' aquest augment la puja que han tingut las accions de la Tabacalera.

Un fumador del article deya:

—Cambihin tant com vulguin lo nom *filipino* pel nom *suave*... lo essencial es que hi deixin la paraula *común*. Avants que tot la franquesa.

Ni un sol individu del Cassino de la Plassa Real ha lograt ser elegit diputat provincial.

Aixó tira per terra la teoria del Dr. Batllés, que no fa molts dies comparava aquell cassino ab la vi-nya americana, assegurant que produhiria gran cul-llita d' actas.

¡Quí ho havia de dir, que ni 'ls ceps rupestris-tu-sionistas serían indemnes á la plaga filoxérica.

Necrología.

Manuel Gardó y Ferrer era un jove obrer, aficio-nat al art coral y á la literatura de la terra. Mes de una vegada havia enviat sos modestos treballs á la redacció de LA ESQUELLA DE LA TORRATXA. Morí 'l día 7 del corrent, y 'l dimars sigué acompanyat á l' última morada per un gran concurs de amichs y companys que apreciavan degudament las prendas de son carácter generós y entusiasta.

Després de molts anys de no apareixer en la escena, ha mort en la seva torre de Sant Gervasi, la que sigué un día distingida dama jove del teatro catalá, D.ª Balbina Pí. Era una artista de verdade-ras facultats: hermosa, plena de talent y dotada de una veu carinyosa y manyaga que seduñia. Vestint lo gipó de mánega estreta, lo faldellí curt, lo ret y las sabatas ab civellas de últims del sigle passat, presentava una figureta seductora, que qui l' ha vis-ta no l' olvida. Un matrimoni ventatjós contret en la flor de l' edat la robá á l' escena de la terra, després de haver avalorat multitud d' obras de l' época pri-mera del teatro catalá que tingué ocasió d' estrenar, conquistant sempre merescuts aplausos.

Tots los nostres col·laboradors literaris y artístichs quedan invitats á favorir ab los seus treballs l' *Al-manach de L' Esquella de la Torratxa* pera 'l pró-xim any 1897.

Com los preparatius de aquesta publicació están ja bastant adelantats, hem de fixar l' últim límit pels envíos fins al día 25 del corrent mes de Setembre.

Ja ho saben, donchs, quants pensin honrarnos.

Y á tots, gracias anticipadas.

Un jove ha donat paraula de casament á la filla de un apotecari; pero ja fa temps qu' está fent l' orni, y respecte al matrimoni lo mes calent es l' aygüera.

Un día 'l papá de la nena s' arma de resolució y prenent al escamat jove pel seu compte, li formula 'l següent dilema:

—Mira noy, una de dos: ó 't xarrupas aquí en pre-sencia meva aquest vas de sal fumant ó 't casas ab la noya.

Lo jove, sorprés, vacila un moment; pero al últim exclama:

—Veneno per veneno, 'm caso ab la seva filla.

A LO INSERTAT EN L' ULTIM NUMERO

1.ª XARADA.—*Can-sa-la-de-ra.*

2.ª Id. 2.ª.—*Al-co-ba.*

3.ª CREU-ENDAVINALLA.—
P
P O P
P

4.ª TRENCA-CLOSCAS.—*La portera de la fàbrica.*

5.ª LOGOGRIFO NUMÉRICH.—*Baltimore.*

6.ª CONVERSA.—*Bacallá.*

7.ª GEROGLIFICH.—*Per una berra dotze porquins.*

XARADA-CARTA

A UNA RASPA

Mira Tecla, 't participo
que desde avuy endavant,
no vull fer l' os com ans feya
á l' escala del costat
¡perque noya! l' altre nit
va surtirme la total
y 'm pensava que 'm pegava.
¡¡Quín escándol me va dar!!
Ja van un grapat de cops
que m' insulta ¡ab uns reganys!...
que semblan d' una bocada
que se 'm tingui de tragar.
¿Has vist cosa més tres-tres
sense mourem del portal?
¡Si no fos pe'ls compromisos
que porta!... D' un tanto al cap....
Ja te sort qu' es una dona,
fos el *hu-dos-acentuat*,
allavoras ja ho veuriam....
No 'm fa *hu*, no ho creguis pas.
Ab aixó, Tecla estimada,
com que no 'm vull enfadar
sentintme enjega á la *hu-tres*
d' un modo tan immoral.
Demá no vinguis, Tecleta,
donchs ja sabs lo que fa 'l cas.
El diumenje á quarts de quatre
no fassis falta á 'n el ball.

ANTÓN PORTABELLA.

ANAGRAMA

Estava mirant las *tot*
del carrer de la Gran-vía,
quant de repent en Cabot
tirá dos *tot* á la vía.

UN ENAMORAT.

TRENCA-CLOSCAS

BLAS FALTET

ELDA

Formar ab aquestas lletras degudament combinadas lo títul de un drama catalá.

UN QUE GASTA XERINGA.

GEROGLIFICH

{ DIJOS :

VINVEO AMERICA OCEANIA

AFRICA

VISA EUROPA ASIA

D D.

A

SAMUEL GRAN.

Antoni Lopez, editor, Rambla del Mitj, 20

A. Lopez Robert, impresor, Asalto 63.—Barcelona.

ANTONI LOPEZ, Editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibrería Espanyola, Barcelona, Correu: Apartat número 2.

ACABA DE PUBLICARSE

REGLAMENTO PARA LA IMPOSICIÓN, ADMINISTRACIÓN Y COBRANZA
DE LA
CONTRIBUCIÓN INDUSTRIAL Y DE COMERCIO

publicado por el **BOLETÍN OFICIAL**

Precio **UNA** peseta.

FEDERICO URRECHA

VEINTE DIAS en ITALIA

Un tomo 8.º Ptas. 3.

NOVEDAD

EL

GENERAL CALLEJA

BIOGRAFÍA

Un tomo 8.º Ptas. 3.

**PENSAMENTS
EN VERS**

ORIGINALS DE **A. LLANAS**

DIBUIXOS DE **M. Urgell**

Preu 2 rals.

**COLECCIÓN DIAMANTE
(EDICIÓN LÓPEZ)**

TOMO 45

LA CAZA

DE LOS

AMANTES

POR

CARLOS BERNARD

Elegante cubierta al cromo. Precio
2 reales.

ARTE

DE HABLAR BIEN FRANCÉS

En ocho días y sin maestro se aprende la verdadera pronunciación, según las reglas de la Academia Francesa.

Novísimo Método

por **J. COSTE**

Ptas. 2

**CLAVELES DOBLES
CUENTOS**

DE DOBLE INTENCIÓN

Ptas. 2.

LUIS TACORONTE

SUPERFLÚMINA

Ptas. 2.

ROME

PAR

ÉMILE ZOLA

Ptas. 4.

«LA ESQUELLA DE LA TORRATXA»

◆ **BARCELONA A LA VISTA** ◆

AGOTADA la 2.ª edición del cuaderno primero, está procediéndose á su reimpresión.

En prensa: 2.º cuaderno cuya aparición se anunciará oportunamente.

30 CÉNTIMOS ◆ **30 CÉNTIMOS** ◆ **30 CÉNTIMOS**

Provincias: 35 céntimos

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de ditas obras, remetent l' import en libransas del Giro Mútuo, ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de ports. No responém d' extravíos, no remetent además 1 ral pel certificat. Als corresponsals de la casa, se 'ls otorgan rebaixas.

A TRAVÉS DE SUISSA.—Apuntes de F. GÓMEZ SOLER.

Llachs, cascadas, maravellas,
 donas hermosas per tot,
 estrangers excursionistas

y la mar de diversions.
 Tal es la terra de Suissa
 en lo temps de la calor.